

TÜRKİYE'DE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNDE ARAŞTIRMA VE YÖNELİMLER: 2000-2018 DÖNEMİ MAKALELERİN İÇERİK ANALİZİ*

Research and Approaches in Visual Arts Education in Turkey: 2000-2018 Term Content Analysis of Articles

Gönderim Tarihi / Received: 13.04.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 03.09.2020

Doi: <https://doi.org/10.31795/baunsobed.719793>

Sehran DİLMAÇ¹

ÖZ: Bu çalışmada 2000-2018 yılları arasında ülkemizde gerçekleştirilen görsel sanatlar eğitimi alanında yapılmış olan makalelerdeki araştırma eğilimlerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, bir araştırma yöntemi olarak eğitimin farklı alanlarında sıklıkla kullanılmaktadır. Özellikle metinlerde veya metin kümelerinde belirli kelimeleri veya kavramları belirleyebilmek için kullanılan bir yöntemdir. Çalışmada Sosyal Bilimler alanında veya Güzel Sanatlar eğitimi alanında yayın yapan ULAKBİM veri tabanında bulunan 35 dergi ve bu kapsamda yayın olan 185 makale analiz kapsamında incelenmiştir. Bu araştırma konusuyla sanat eğitimi alanında araştırma eğilimlerini ortaya koyarak, alana yönelik yapılacak olan araştırmalar için bir yol haritası hazırlamaya katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında 2000-2018 yıllarında yayınlanmış olan makalelerin sayılarında son sekiz yılda dengeli bir artışın olduğu, büyük bir çoğunluğunun tek yazarlı olduğu, desen olarak nicel araştırma tekniklerinden betimsel tarama yönteminin daha çok tercih edildiği, veri toplama aracı olarak ise likert tipi ölçeklerin kullanıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Bilimsel Araştırma, İçerik Analizi.

* Bu araştırma anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülmediği, insan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılmadığı ayrıca insanlar üzerinde yapılan klinik bir araştırma olmaması, hayvanlar üzerinde yapılan bir araştırma olmaması ve bunların yanı sıra kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışma olmaması nedeniyle etik kurul izni alınmamıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi/Sanat ve Tasarım Fakültesi/Temel Sanat Eğitimi Bölümü sehran.dilmac@ikcu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4934-6048>

ABSTRACT: In this research, it was aimed to analyze the research trends in articles made in the field of visual arts education conducted between 2000-2018 in Turkey. Content analysis method was used in the research. Content analysis is frequently used in different areas of education as a study method. It is a method used to identify specific words or concepts, especially in texts or sets of text. In the research, 35 journals and 185 articles published in ULAKBİM database published in the field of Social Sciences or Fine Arts Education were examined. With this research subject, it is aimed to contribute to the preparation of a road map for the researches that will be made in the field by revealing the research trends in the field of art education. In the light of the findings, it has been determined that there has been a balanced increase in the number of articles published in 2000-2018 in the last eight years, the majority of which are single authors, descriptive research method, which is one of the quantitative research techniques as a pattern, is more preferred and likert type scales are used as data collection tool.

Keywords: Arts Education, Scientific Research, Content Analysis.

GİRİŞ

Görsel sanatlar dersi bireyin yeteneklerini keşfedebilmesi, duygularını özgürce ifade edebilmesi, yaratıcı düşünebilmesi ve görsel algılama gücünü artırarak estetik kaygıya sahip olma becerilerini de kazanabilmesini amaçlayan bir derstir. Öğrenciler bu derste farklı görsel biçimlendirme yollarını kullanarak kendilerini ifade edebildikleri gibi teknik bilgi ve becerileri de kazanma fırsatı bulur. Bireyin eğitim bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, duygusal, bedensel, zihinsel yeteneğinin olgunlaştırılması ve yaratıcılığını artırılması için yapılan eğitim çabası bütün öğrenciler için detaylı ve sıralı bir sanat eğitimi gerektirir. Sanat eğitimi ayrıca bireyin sanat yapıtlarına doğru bir şekilde bakabilmesi, anlamlandırabilmesi ve sanat eserlerine ilgi duyabilmesinin yanında özgür, barışçı, paylaşımcı, insancıl, yaratıcı bir birey olarak yetişmesini de amaçlar (Telli, 2004; Vural, 2011).

Görsel sanatlar eğitimi süreçleri ve uygulamaları açısından diğer alanlara göre birtakım farklılıklar içermesine rağmen bilimsel araştırmaların gerçekleştirilmesi bakımından oldukça uygun koşullar barındırmaktadır. Bu farklılıklar görsel sanatlar dersinin bireyin duyuşsal gelişimini ön planda tutularak estetik ve yaratıcı düşünebilme becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalardan kaynaklanmaktadır. Sanat eğitiminde gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar incelendiğinde alanyazında yoğun bir şekilde belirtilen sorunlarla birlikte sanat pratikleri ile araştırma yapma süreçlerinin yapılandırılmasına yönelik sorunlar ön plana çıktığı görülmektedir. Bu sorunlar, alanda gerçekleştirilen araştırmaların yöntem olarak farklı uygulamaları içeren deneysel çalışmalar yerine genellikle alanyazın taramasına yönelik araştırmaların tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır (Şen, 2005; Altınkurt, 2007; Erişti, 2016). Bilimsel

bilgiye ulaşmak, onu geliştirip uygulanabilir olup olmadığının kontrol edebilmek için bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle sanat eğitiminde öğretim süreçlerine etki eden bütün paydaşlardan kaynaklanan sorunların (Öğretmen yetiştirmede karşılaşılan yetersizlikler, program ve fiziki alt yapıdaki eksiklikler, idare ve velilerin olumsuz bakış açıları, sınav odaklı bir eğitim süreci, geleneksel eğitim pratiklerinin öğrenci merkezli bir bakış açısından uzak olması vb.) karmaşıklığı, çeşitliliği ve çok boyutluluğu göz önüne alındığında sorunlara aranan cevapların daha sağlıklı ve uygulanabilir düzeyde olması için alışlagelmiş araştırma yöntemlerinin yanında farklı araştırma yaklaşımlarına olan gereksinim gün geçtikçe artmaktadır.

Bireyin genel eğitim süreçleri içerisinde yer alan sanat eğitiminin duyuşsal gelişimin ve yaratıcı düşünme becerisine sahip olmanın öneminin fark edilmesi ile birlikte giderek artan bir şekilde akademik çalışmalarında yoğunlaştığı görülmektedir. Yeni fikirlerin ortaya koyularak tartışıldığı, geçerli ve güvenilir bilginin üretilmeye çalışıldığı bu araştırmaların birleştirilerek genel bir sonuç elde edilmesi incelenen alanın geçmişteki durumunu tahmin etmeye ya da gelecekteki durumunu öngörmeye yardımcı olarak bu alanda araştırma yapmak isteyenlere yol gösterecektir (Cohen vd., 2007; Ozan ve Köse, 2014). 1993 ile 2014 yılları arasında Türkiye’de gerçekleştirilen tezlerin içerik analizini yapan Dirlikli vd. (2016) araştırma eğilimlerini ortaya koyan çalışmalar alana yönelik yapılacak olan araştırmalar için bir yol haritası olarak kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Okuyuculara yardımcı olmak için belirli alanlarda yayınlanan metinlerin düzenlenmesi, sınıflandırılması, karşılaştırılması ve metinlerin içerik analizi ile incelenmesini öneren birçok araştırma bulunmaktadır (Falkingham ve Reeves 1998; Cohen vd., 2007; Cook, vd. 2018; DeVries, 2019; Ralston vd., 2019). Bu nedenle bu çalışmanın da görsel sanatlar eğitimi alanında araştırma eğilimlerini ortaya koyarak alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de farklı birçok disiplinde bilimsel araştırma eğilimlerini belirlemeye yönelik araştırmalar gerçekleştirildiği görülmektedir. Farklı disiplinlerde içerik analizi çalışan araştırmacılardan bazıları şunlardır; Şen (2005), Altınkurt (2007), Sözbilir ve Kutu (2008), Alper ve Gülbahar (2009), Aydın vd., (2010), Bacanak vd., (2011), Bozkaya vd., (2012), Çiltaş vd., (2012), Göktaş vd., (2012), Ozan ve Köse (2014), Seçer vd., (2014). Bu araştırmacıların kullandıkları makale sınıflandırma veri araçlarından bu araştırmada da yararlanılmış ve sanat eğitimine uyarlanmıştır. İlgili alanyazın taramalarında Görsel Sanatlar/Resim-iş Eğitimi alanında içerik analizi ile ilgili az da olsa birkaç yayına rastlanmıştır. Bunlardan biri sanat eğitimcileri olan Namdar ve Önder’in (2009) ‘Türkiye’de

ilköğretimde görsel sanatlar ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri' başlıklı araştırmadır. Bu çalışmadan farklı olarak ilköğretim düzeyinde görsel sanatlar eğitimi ile ilgili gerçekleştirilmiş lisansüstü tezler ele alınmıştır. Alana yönelik gerçekleştirilen diğer bir araştırmada sanat eğitimcisi akademisyen Altunkurt'un (2007) 'sanat eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi' başlıklı araştırmasıdır. Belirtilen araştırmalar sanat eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizine yönelik gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla sanat eğitimine ilişkin makalelerin içerik analizlerinin gerçekleştirildiği bu araştırmanın yukarıda verilen diğer araştırmalardan farklı olduğu söylenebilir.

Resim-iş Eğitimi bireyin duyuşsal algılarının gelişmesine, analitik çözümlenme yaparak kendi sentezini oluşturabilme becerisine sahip olmasına ve eleştirel düşünme yapabilme yetilerinin de gelişmesine yardımcı olabilecek bir alandır. Dolayısıyla bu alana ilişkin araştırmalar özellikle 21. yy insanını yetiştirmede oldukça önemli katkılar sağlayacaktır. Resim-iş eğitiminde son yıllarda yapılan araştırmaların eğilimlerini incelemek ülkemizde yapılan araştırmaların bir kesitini vermenin yanı sıra daha kapsamlı bir araştırma yapılmasının gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Bu araştırmada, ülkemizde gerçekleştirilen resim-iş eğitimi araştırmalarına yönelik bir içerik analizi yapıp, sık ve nadir olarak gerçekleştirilen alanlar ve kullanılan araştırma yöntemleri konularındaki eğilimleri belirlenerek araştırmacılara yol göstermesi ümit edilmektedir.

Çalışmanın araştırma problemi '2000-2018 yılları arasında Türkiye'de gerçekleştirilen, Görsel Sanatlar /Resim-iş eğitimi alanında yer alan çalışmaların genel özellikleri nelerdir?' şeklinde ifade edilebilir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Görsel Sanatlar / Resim-iş Eğitimi alanında yapılan bilimsel çalışmaların içerik analizinin gerçekleştirildiği bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Örneklem

Çalışmada Sosyal Bilimler alanında veya Güzel Sanatlar Eğitimi (Resim-iş Eğitimi) alanında yayın yapan, ULAKBİM veri tabanında bulunan 35 dergi ve bu kapsamda yayın olan 185 makale analiz kapsamında incelenerek 2000-2018 yılları ile sınırlandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmacı Sözbilir ve Kutu (2008)'nun geliştirdikleri "Makale Sınıflandırma Formu" revize edilerek kullanılmıştır (Ek 2). Çalışma kapsamında ilk olarak

ulaşılan ilgili 185 makalenin sınıflandırılması geliştirilen yayın sınıflama formuna dikkate alınarak, araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar karşılaştırılmış ve form üzerinde yeterli olmayan noktalar tekrar gözden geçirilmiştir. İkinci aşamada farklı 185 makale araştırmacı ve uzman tarafından analiz edilmiştir. Analizler karşılaştırılmış ve ölçekteki eksik yanlar giderilmiştir. Yapılan düzeltmelerin ardından form kapsam geçerliğini için, Resim-iş Eğitimi alan uzmanı olan 7 öğretim üyesi tarafından incelenmiş ve son şekli verilmiştir. Uzmanların tutarlılığının belirlenebilmesinde Cohen Kappa uyum katsayısı hesaplanarak formun geneline yönelik olarak 0.87 bulunmuştur. Araştırmacı Şencan’ın da (2005) ifade ettiği gibi kappa katsayısı 0.75 ve daha büyük olması durumunda uyuşmanın mükemmel bir düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir. Bu rakamlar dikkate alındığında, formun kapsam geçerliğinin yüksek olduğu belirlenmiştir. “Makale Sınıflandırma Formu” kullanılarak içerik analizine tabi tutulan makaleler beş temel başlık altında incelenmiştir. Bunlar;

1. Makalenin adı, yazarlar ve yayınlandığı yıla ait soruların olduğu kün-ye,
2. Desen/yöntem,
3. Veri toplama araçları,
4. Örneklemi ve
5. Veri analiz yöntemleri.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Makalelerin her biri “Makale Sınıflandırma Formu” kullanılarak incelenmiş ve sonrasında veriler SPSS programına yüklenmiştir. İçerik analiziyle ele alınan makalelerden elde edilen veriler yüzde ve frekans kullanılarak analiz edilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmada 2000-2018 yılları arasında incelenen 35 dergide yer alan Görsel Sanatlar Eğitimi / Resim-iş Eğitimi alanında yayınlanmış 185 makalenin yıllara göre dağılımları incelenerek Tablo 1’deki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1: Makalelerin Yayınlandığı Yıl

Yıl	f	%	Year	f	%
2000	2	1.1	2010	9	4.8
2001	4	2.1	2011	10	5.4
2002	2	1.1	2012	9	4.8
2003	6	3.2	2013	10	5.4
2004	7	3.7	2014	12	6.6
2005	6	3.2	2015	14	7.5
2006	4	2.1	2016	15	8.1
2007	5	2.7	2017	20	23.5
2008	6	3.2	2018	35	19.0
2009	9	4.8	Total	185	100

Tablo 1 incelendiğinde, özellikle 2014 yılından bu yana, makale yayın sayısında bir artış olduğu görülmektedir. Ayrıca, görsel sanatlar eğitimi ile ilgili makalelerin 35'inin (% 19) 2018 yılında yayınlandığı görülmektedir. Bu sonuç akademisyenlerin özlük haklarını düzenlemek ve akademik çalışma yapmalarını teşvik etmek amacıyla 2014 yılında çıkarılan 6564 Sayılı Kanununun 2. maddesinde belirtilen 'Akademik Teşvik Ödeneği' ile bağlantılı olabilir. İlgili yasa ile akademisyenlerin özlük hakları iyileştirilerek akademisyenlerin çalışmaları üzerinde onları olumlu yönde motive edilmesi amaçlanmıştır dolayısıyla bu durum onların başarılarının artmasına neden olmuş olabilir. Özellikle 2017 yılında gerçekleşen makale artışı dikkat çekicidir. Güven vd.'nin (2017) akademisyenlerin Türkiye'de akademik çalışmaların teşvik edilmesinin motivasyonu üzerindeki etkisini incelemek için yaptıkları araştırma sonuçları Tablo 1'deki sonuçları desteklemektedir. Bunun yanı sıra özellikle 2014 yılından itibaren makale sayılarında artan bir ivme kazandığı görülmektedir.

Tablo 2: Makalelerin Yazar Sayısı

	f	%
Tek Yazarlı	123	66.5
İki Yazarlı	53	28.7
Üç Yazarlı	9	4.8
Dört Yazarlı	-	-
Beş Yazarlı	-	-
Toplam	185	100

Makalelerin yazar sayıları incelendiğinde 123'ü (% 66.5) tek yazarlı, 53'ü (%28.7) iki yazarlı, 9'u (% 4.8) üç yazarlı olduğu görülmüştür. Buna karşın dörtten fazla yazarlı makale ile karşılaşılmamıştır. Araştırmacı Ozan ve Köse'nin (2014) gerçekleştirdikleri araştırmalarında elde ettikleri veriler Tablo 1'deki sonuçları destekler niteliktedir. Makalelerin türlerine ilişkin dağılım ise tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Makalelerin Türleri

Kategori	f	%
Araştırma türü	113	61.0
Kuramsal türü	72	39.0
Toplamda	185	100

Makalelerin 113’ü (% 61.0) araştırma-inceleme türünde, 72’si de (% 39.0) kuramsal (derleme) türündedir. GS/Resim-iş Eğitimi alanında kuramsal çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak mevcut durumun belirlenmesi farklı yöntemleri bu alana uyarlanarak etkilerinin incelendiği araştırma-inceleme türündeki çalışmaların sayıca fazla olması olumlu olarak algılanabilir. Özsoy’un (2001) da belirttiği gibi GSE/ Resim-iş Eğitimine yönelik bilimsel-sa-natsal araştırmaların yapılması özellikle çeşitli kuramlar geliştirilmesi, sanatın hangi yöntemlerle öğretilmesi ve böyle bir öğretimin neleri içermesine yönelik planlamalara yardımcı olacaktır.

Tablo 4: Makalelerin Yöntemi

Araştırmada Kullanılan Desen	Araştırmada Kullanılan Yöntem	f	%	
NİCEL	Gerçek deneysel yöntem	0	0	
	Yarı deneysel yöntem	26	14.0	
	Zayıf deneysel yöntem	0	0	
	Tek denekli yöntem	0	0	
	Ara toplamı	26	14.0	
	Deneysel Olmayan	Betimsel model	80	43.3
		İlişkisel model	0	0
		Karşılaştırmalı model	4	2.1
		Ara toplamı	84	45.4
		NİTEL	Kültürel analiz yöntemi	1
Olgubilim yönemi	3		1.6	
Kuram meydana getirme yöntemi	0		0	
Durum çalışması yöntemi	7		3.8	
Eleştirel çalışma yöntemi	3		1.6	
Eylem araştırması yöntemi	2		1.0	
Ara toplam	16		8.6	
Etkileşimsiz	Kavramsal analiz yöntemi		1	0.5
	Tarihsel analiz yöntemi	52	28.3	
	Meta analizi	1	0.5	
	Ara toplamı	54	29.3	
	KARMA Karma	Açıklayıcı	5	2.7
Keşfedici		0	0	
Çeşitleme		0	0	
Ara toplamı		5	2.7	
Toplam		185	100	

Tablo 4 incelendiğinde makalelerin 110'u (59.4%) nicel, 70'i (% 37.9) nitel ve 5'i (% 2.7) de karma yöntem olarak desenlediği görülmektedir. Deneysel yöntemde gerçekleştirilen nicel makalelerin 9'u (% 7.6) yarı deneysel yöntemde gerçekleştirildiği görülmektedir. Deneysel yöntemde gerçekleştirilmeyen nicel makalelerin 80'i (% 43.3) ise betimsel tarama modelinde yapıldığı belirlenmiştir. Nitel makalelerin 1'i (% 0.8) kültürel analiz, 2'si (%1.6) olgu bilim, 5'i (%4.0) durum çalışması türüdeyken, etkileşimli olmayan desendeki nitel makalelerin ise 1'i (% 0.8) kavram analizi, 52'i (%28.3) tarihsel analiz türündedir. Karma desendeki çalışmaların 5'i de (% 2.7) açıklayıcı türündedir. Gerçek deneysel, zayıf deneysel, tek denekle, ilişkisel tarama, karşılaştırmalı, kuram oluşturma, eleştirel çalışma türünde bir araştırma bulunmadığı belirlenmiştir. Alandaki çalışmaların birçoğu betimsel tarama türünde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durum GSE / Resim-iş Eğitimi alanındaki makalelerin daha mevcut durumu tespit etmek amacıyla yönelik gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca karma araştırma yönteminin ise sayıca az olduğu ve yeterince kullanılmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Küçüköğlü ve Ozan'ın (2013) gerçekleştirdikleri araştırma sonuçları bu bulguyu destekler niteliktedir. Deneysel yöntemlerin de sayıca oldukça az olduğu görülmektedir. Bu sonuç sanat eğitimcisi Şen'in (2005), Türkiye'de sanat eğitimi alanında yapılan bilimsel çalışmalarını incelediği araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Şen yaptığı çalışma sonucunda incelediği araştırmaların çalışmaların çoğunda literatür tarama yönteminin tercih edildiği bulgusuna ulaşmıştır.

Tablo 5: Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Kategori	Alt Kategori	f	Kategori	Alt Kategori	f
Gözlem	Katılımcı	3	Anket / Ölçek	Açık uçlu ölçek	0
	Katılımcı Olmayan	8		Likert tipi ölçek	59
	Belirtilmemiş	1		Toplam	59
	Toplam	12			
Görüşme Formu	Yapılandırılmış Model	0	Dokümanlar		49
	Yarı Yapılandırılmış Model	20			
	Yapılandırılmamış Model	2			
	Odak gruplu Model	3			
	Toplam	25			
Akademik Başarı testi	Açık uçlu testler	0	Tamamlayıcı (Alternatif) değerlendirme		11
	Çoktan seçmeli testler	10			
	Toplam	10			
Yetenek / Kişilik testi	Açık uçlu	0	Diğer (Çeşitli Form veya listeler)		4
	Çoktan seçmeli	2			
	Toplam	2			

Tablo 5 incelendiğinde makalelerde en çok likert tipi anket ($f=59$) ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ($f=20$) kullanıldığı görülmektedir. Gözlemlerin çoğunlukla ($f=8$) katılımcı olmayan türünden olduğu belirlenmiştir. 4 makalede ise form şeklindeki araçların kullanıldığı belirlenmiştir. Bir makalede birkaç veri toplama aracı kullanıldığından yüzde değerlerinin hesaplanmadığı görülmüştür. Betimsel tarama yönteminin daha çok tercih edilmesi nedeniyle veri toplama aracı olarak anket veya ölçeklerin tercih edilmesine neden olduğu düşünülmektedir. Makalelerde yer alan örneklem gruplarının frekans değerleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: Makalelerin Örneklem Grubuna İlişkin Frekans Değerleri

Kategori	f	Kategori	f
Okulöncesi	8	Lisansüstü	6
İlkokul	13	Öğretmenler	23
Ortaokul	32	Veliler	1
Ortaöğretim	17	Öğretim Elemanları	8
Lisans	10	Müfettişler	2

Tablo 6’da verilen örneklem gruplarını en fazla ortaokul öğrencileri ($f=32$) ve öğretmenler ($f=23$) oluşturduğu görülmektedir. Bu sonuca dayanarak GSE / Resim-iş eğitimi alanındaki makalelerin sahada dersin işlenişine yönelik ger-

çerleştirildiği söylenebilir. Bu duruma araştırmacıların dersin işlenişi sırasında gerçekteşen sorunlara odaklanmalarının neden olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 7: Makalelerin Örneklemleri

Kategori	f	%	Kategori	f	%
1 ile 10 arası	9	6.3	101-300 arası	26	7.7
11 ile 30 arası	23	29.2	301-1000 arası	4	0
31 ile 100 arası	55	56.8	1000'den fazla	0	0

Tablo 7 incelendiğinde makalelerin % 56.8'i 31 ile 100 arasında, % 29.2'si 11 ile 30 arasında örnekleme sahip oldukları görülmektedir. Makalelerin çoğunluğu küçük örnekleme gruplarına ait olduğu görülmektedir. Bu durumun geniş çaplı örnekleme grubuna ulaşmadaki güçlükler göz önüne alındığında normal olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 8: Makalelerde Kullanılan Analiz Tekniği

Kategori	Alt kategoriler	f
Betimsel	Frekanslar / yüzdeler /çizelge	55
	Ortalamalar / Standart sapma	24
	Grafik ile ifade	9
	Toplamı	88
Kestirimsel	Korelasyon Analizi tekniği	19
	t-testi tekniği	27
	ANOVA tekniği	23
	ANCOVA tekniği	13
	MANOVA.	3
	MANCOVA.	-
	Faktör Analizi y-tekniği	-
	Regresyon Analizi tekniği	-
	Non-Parametrik Testler tekniği	-
	Yapısal Eşitlik Modeli tekniği	-
Diğer	-	
Toplam	85	
Nitel	İçerik analizi	1
	Betimsel analiz	48
	Diğer	-
	Toplam	49

Tablo 8'de verilen makalelerin veri analiz teknikleri bakımından ise makalelerin 88'inde betimsel, 85'inde kestirimsel ve 49'unda da nitel analiz teknikleri kullanıldığı belirlenmiştir. Betimsel analiz yapılmış olan makalelerin 55'inde frekans/yüzde/çizelge değerleri, 24'ünde ortalama/standart sapma değerleri hesaplanmış, bunun yanı sıra 9 makalede grafik kullanılmıştır. Kestirimsel analizlerde en çok t-testi (f= 27) ve ANOVA (f= 23) kullanılmıştır. Bu sonuçlar bakımından araştırmacı Göktaş vd.'nin (2012) Türkiye'de eğitim teknolojileri

araştırmalarındaki eğilimlere ilişkin gerçekleştirdikleri araştırma sonuçları örtüşmektedir. Nitel makalelerin 48’inde betimsel analiz ve 1’inde içerik analiz tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlara karşın analiz tekniklerinden ANCOVA, MANOVA ve MANCOVA’nın kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Bu istatistiklerin kullanılmaması alan için bir eksiklik olarak nitelendirilebilir. Nitel veri toplama yöntemlerinden betimsel analizine sıklıkla başvurulduğu görülmektedir.

Tablo 9: Makalelerde Tercih Edilen Konuların Alanları

Kategoriler	f	Kategori	f
Öğretme (yapılandırmacılık)	29	Alternatif (Tamamlayıcı) Değerlendirme	8
Öğrenci-öğretmen özellikleri (Öğretmen yeterlikleri- özyeterlik algısı- eleştirel düşünme becerisi- problem çözme becerisi vd.)	33	Eğitim Teknolojileri	8
Öğrenme (Öğrenme stratejileri- öğrenme stilleri- öz düzenleme- öğrenme yaklaşımları-öğrenme ortamı- başarı yönelimi vb.)	27	Ölçek Geliştirme/ Uyarlama/ Sınama	2
Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme	19	Sanat Eğitimi Tarihi	15
Program değerlendirme	11	Müze Eğitimi ve Uygulamaları	12
Değerler Eğitimi	3	Toplam	185

Tablo 9’da verilen makalelerin konu alanları incelendiğinde ağırlıklı olarak öğretim (47), öğrenme (27) ve sanat eğitimi tarihi (15) konu alanlarında yapıldığı görülmektedir. Ayrıca 14 makalenin görsel sanatlar öğretmeni yetiştirme, 19 makalenin de öğrenci-öğretmen özellikleri konusunda gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu sonuçlara dayanarak GSE /Resim-iş eğitimi alanında gerçekleştirilen makalelerin uyarlama ya da sınama çalışması şeklinde olduğunu, yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde aktif öğretim uygulamalarına, öğretmen yetiştirme, gibi araştırmaların yanı sıra sanat eğitimi tarihi gibi literatür taramaya dayalı yönelik makalelerin üzerinde yoğunlaşma olduğu; ölçek geliştirme/uyarlama/sınama, değerler eğitimi, eğitim teknolojileri konu alanlarındaki çalışma sayısının ise yeterli olmadığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2000-2018 yılları arasında Türkiye’de “Güzel Sanatlar Eğitimi / Resim-iş Eğitimi alanında” ULAKBİM veri Tabanında yayın yapan 35 dergide yayınlanmış olan makalelerin yılı, yazar sayıları, yöntemleri, verileri toplama araç ve analiz teknikleri, örneklem büyüklükleri ve konu alanları değerlendirilerek alandaki araştırma eğilimlerinin belirlenmesi temel olarak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ulaşılan sonuçlar şunlardır;

Görsel sanatlar eğitimi ile ilgili çalışmalardaki problem durumunun genellikle çalışmaların amaçlarına göre formüle edildiği; ancak, araştırmanın önemi hakkındaki bilgilerin çoğu durumda yeterince açıklanmadığı belirlenmiştir. Oysa araştırmacı Karasar'ın da (2008) belirttiği gibi, problem durumunun açık bir şekilde belirtilmesi bir çalışmanın geçerliliği üzerinde yoğunlaştırıcı bir etkiye sahip olabilir. 2000-2018 yıllarında yayınlanmış olan makalelerin sayılarında son sekiz yılda dengeli bir artışın gerçekleştiği belirlenmiştir. İncelenen 125 makalenin büyük çoğunluğunu oluşturan 123'ü (% 66.5) tek yazarlı, 53 tanesini (% 28.7) iki yazarlıdır. Buna karşın üç yazarlı makale sayısı üçte kalmış, dört ve daha fazla yazarlı makaleye ise rastlanamamıştır. Yazar sayısını belirlemek alandaki çalışma eğilimlerini belirlemek açısından önemli olarak görülebilir. Dolayısıyla ülkemizde sanat eğitimi alanında akademisyenler arasında işbirliği yetersizliği olduğu da ileri sürülebilir. Araştırma sonuçlarına göre ayrıca Türkiye'deki görsel sanatlar eğitimi alanında 2014 yılından itibaren bir artışın olduğu görülmektedir. Araştırmacılar Islek ve Asiksoy'un da (2019) 2014-2017 yılları arasında sanal müzeler konusunda yapılan çalışmalara göre araştırma eğilimlerinin analiz edildiği çalışmada en fazla yayın yapılan yılın 2016 olduğu belirlenmiştir. Sanat eğitiminde de 2016 yılından itibaren bir artışın olduğu görülmektedir. Bu bulgular araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Makale sayılarındaki bu artış akademik yükselme, atanma kriterleri ve özellikle 2015 yılından itibaren uygulamaya konulan akademik teşvik uygulaması gibi akademisyenlerin kariyerlerine ilişkin kaygılarının artırmasına neden olan bir takım unsurların bir sonucu olduğu ileri sürülebilir. Alper ve Gülbahar (2009) ve Ozan ve Köse (2014) çalışma sonuçları bu verileri destekler niteliktedir.

Makalelerin deseni incelendiğinde büyük çoğunluğunda nicel yöntemin tercih edildiği yöntem olarak ise betimsel tarama yönteminin kullanıldığı, deneysel çalışmaların ve karma yöntemlerin yeterince işe koşulmadığı ve dolayısıyla, araştırmacıların tek bir yöntemle sınırlı kalarak daha dar ve eksik bir biçimde araştırma sorularını cevaplamaya çalıştıkları ileri sürülebilir. Araştırmaların büyük çoğunluğunda betimsel tarama modelinin tercih edildiği bu durumun ise var olan durumu tespit edilmesinin dışında farklı bir sonuca ulaşmadığı düşüncesini doğurmaktadır. Dolayısıyla gerçekleştirilen çalışmalarda özgün çalışmalar yaparak bilime katkıda bulunmak yerine akademik anlamda yükselmek için koşulları tamamlamaya yönelik çalışıldığı ileri sürülebilir.

Veri toplama araçları olarak daha çok likert tipi ölçeklerin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar araştırmacı Erdoğan vd., (2009), Alper ve Gülbahar (2009)'ın gerçekleştirdikleri çalışmada elde ettikleri sonuçlarla örtüşmektedir. Görsel Sanatlar Eğitimi /Resim-iş Eğitimi alanında çoğunlukla betimsel tarama yönteminde anket ve ölçeklerin kullanılması araştırmacıların süre ve ekonomik

nedenlerden dolayı tercih edilmesi nedeniyle gerçekleştirilmiş olabilir.

Makalelerdeki örneklem grupları incelendiğinde en çok sırasıyla ortaokul (32), öğretmenler (23), lisans öğrencileri (Öğretmen adayları) (17) çalışıldığı görülmektedir. Örneklem grupları içinde okul öncesi öğrencileri, veliler, lisansüstü öğrencilerinin sayısının ise daha az olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin, öğretmenlerin ve öğretmen adayları ile çok çalışma yapılması sahada yaşanan sorunlara odaklanıldığına bir sonucu olduğu ileri sürülebilir. Bu durumun alan için olumlu bir gelişme olduğu düşünülebilir. Örneklem büyüklükleri açısından ise daha çok 31-100 arası (55 makale) kişi araştırmada örneklem grubunu oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırmacılar Namdar ve Önder’in (2019) araştırma sonuçları bu bulguları destekler niteliktedir. Tez çalışmalarına göre sınırlılıkları daha fazla olan makalelerde tarama türünde gerçekleştirilen çalışmaların çoğunluğunda genel olarak örneklem sayılarının yeterli olduğu görülmüştür. İncelenen makaleler konuları bakımından sayı yoğunluğuna göre şu şekilde sıralanabilir; öğretme (47 makale), öğrenme (27 makale) ve sanat eğitimi tarihi (15 makale) konu alanlarında makale yayınlandığı belirlenmiştir. Buna karşın en az ölçek geliştirme (2) ve eğitim teknolojileri (8) konu alanlarında makale yayınlandığı görülmektedir. Bilimsel bir araştırmadan elde edilecek sonuçların sağlıklı ve geçerli olabilmesi uygun ölçek ve ölçüm işlemlerinin işe koşulması ile doğru orantılıdır. Dolayısıyla alanın kendine has özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanacak ölçek çalışmaları alan yazına sağlayacağı katkılar bakımından oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ışığında şu öneriler yapılabilir: GSE /Resim-iş Eğitimi alanında daha fazla karma yöntemli çalışmalar yapılabilir. Türkiye’de ve yurtdışında gerçekleştirilen makaleler karşılaştırmalı olarak incelenebilir. İleri istatistik tekniklerinin kullanıldığı çalışmaların sayısı artırılabilir. Araştırmalarda daha geniş örneklem gruplarına ulaşılabilir. Ayrıca akademisyenlerin GSE /Resim-iş Eğitimi alanındaki makaleler nitelikleri bakımından incelenebilir. Böylece alana yönelik daha kapsayıcı bir içerik analizi gerçekleştirilerek elde edilen yeni fikirler, yöntemler ve uygulamalar içeren araştırmalar birleştirilip alanın geleceğine yönelik durumunu öngörmeye yardımcı olarak, çeşitli çözüm önerilerinin sunulmasına yol açacaktır.

KAYNAKÇA

- Alper, A. ve Gülbahar, Y. (2009). Trends and Issues in Educational Technologies: A Review of Recent Research in TOJET. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 8(2), 124-135.
- Altınkurt, L. (2007). Sanat Eğitimi ile İlgili Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi, *Milli Eğitim*, 173, 105-113.
- Aydın, A., Erdağ, C. ve Sarier, Y. (2010). Eğitim Yönetimi Alanında Yayınlanan Makalelerin Konu, Yöntem ve Sonuçlar Açısından Karşılaştırılması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39, 37-58.
- Bacanak, A., Değirmenci, S., Karamustafaoğlu, S. ve Karamustafaoğlu, O. (2011). E-dergilerde Yayınlanan Fen Eğitimi Makaleleri: Yöntem Analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 8(1), 119-132.
- Bozkaya, M., Erdem A. İ. ve Genç, E. (2012). Research Trends and Issues in Educational Technology: A Content Analysis of TOJET (2008-2011). *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(2), 264-277.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (6th ed.). New York: Routledge.
- Cook, R. M., Welfare, L. E. ve Romero, D. E. (2018). Counselor in Training Intentional Nondisclosure in Onsite Supervision: A Content Analysis. *Professional Counselor*, 8(2), 115-130.
- Çiltaş, A., Güler, G. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye’de Matematik Eğitimi Araştırmaları: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 565-580.
- DeVries, I. (2019). Open Universities And Open Educational Practices: A Content Analysis of Open University Websites. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 20 (4), 167-178.
- Dirlikli, M, Aydın, K. ve Akgün, L. (2016). Cooperative Learning in Turkey: A Content Analysis of Theses. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 16 (4), 1251-1273.
- Erdoğan, M., Marcinkowski, T. ve Ok, A. (2009). Content Analysis of Selected Features of K-8 Environmental Education Research Studies in Turkey, 1997-2007. *Environmental Education Research*, 15 (5), 525-548.
- Erişti, S., D. (2017). Sanat ve Tasarım Öğrencilerinin Tez Oluşturma Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Gereksinimlerine Dayalı Olarak Kazanması Gereken Yeterliliklerin Belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1499-1514.

- Falkingham, L. T. ve Reeves, R. (1998). Context Analysis- A Technique For Analysing Research in A Field, Applied to Literature on The Management of R and D at The Section Level. *Scientometrics*, 42(2), 97-120.
- Göktaş, Y., Hasaıçebi, F., Varışoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye’deki Eğitim Araştırmalarında Eğilimler: Bir İçerik Analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 443-460.
- Güven, A., Kaplan, Ç. ve Acungil, Y. (2017). Türkiye’deki Akademik Teşvik Çalışmalarının Akademik Personelin Motivasyonu Üzerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 73 (1). 245-268.
- Islek, D. ve Asiksoy, G. (2019). The Studies Conducted Regarding Virtual Museum Area: A Content Analysis Research. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*. 11(1), 087–093.
- Karasar, N. (2008). *Research Methods*. Ankara: Nobel.
- Küçükoğlu, A. ve Ozan C., (2013). Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47.
- Namdar, A. O. ve Önder, V. (2019). Türkiye’de İlköğretimde Görsel Sanatlar İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 27 (2), 765-784.
- Ozan, C. ve Köse, E. (2014). Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Araştırma Eğilimleri, *Sakarya University Journal of Education*, 4/1, 116-136.
- Özsoy, V. (2001). Güzel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminde Bilimsel Araştırmalar. *Eğitim ve Bilim/Education and Science*, 26 (121), 51-57.
- Ralston, M. M., Dally, K. A. ve Dempsey, I. (2019). Content Analysis of Australian Special Education Research 2005-2015. *International Journal of Whole Schooling*, 15 (1), 82-131.
- Seçer, İ., Ay, İ., Ozan, C. ve Yılmaz, B. Y. (2014). *Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Alanındaki Araştırma Eğilimleri: Bir İçerik Analizi. Türk Psikolojik Danışma Alanındaki Araştırma Eğilimleri: Bir İçerik Analizi*.5 (41), 49-60.
- Sözbilir, M. ve Kutu, H. (2008). Development and Current Status of Science Education Research in Turkey. *Essays in Education* [Special issue], 1-22.
- şen, Ü. (2005). Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 343-360.
- şen, H. (2005). *Sosyal ve Davranışlar Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: şekın Yayınevi.

- Telli, H. (2004). Neden Sanat Eğitimi? İmece Üç Aylık Eğitim Bilim Sanat Kültür Dergisi. (Ağustos), 39-42.
- Vural, D. Ü. (2011). Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve İşlevi. A. O. Alakuş ve L. Mercin (Ed). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi* içinde (ss. 35-37). Ankara: Pegem Yayınevi.

Ek 1. İncelenen Dergiler ve Makale Sayıları

Dergiler	Makale Sayısı
Abant İzzet Baysal Eğitim Fakültesi Dergisi	5
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	3
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	6
Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	5
Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	7
Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi	10
Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi	8
Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	7
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2
Ege Eğitim Dergisi	4
Eğitim ve Bilim	8
Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	10
Erken Çocukluk Araştırmaları Dergisi	3
Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi	6
Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	3
Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	8
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	6
İlköğretim Online	4
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3
İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi	3
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	6
Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	5
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3
Milli Eğitim	15
Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	4
On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	5
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	6

The Turkish Online Journal of Design Art and Communication	4
Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	6
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	6
Van YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi	2
Yaratıcı Drama Dergisi	4
Toplam	185

Ek 2. Makale Sınıflandırma Formu

A. MAKALENİN KÜNYESİ				
Makalenin Adı :				
Yazarlar :				
Yayınlandığı Dergi/Yıl/Cilt/Sayı:				
B. MAKALENİN KONUSU :				
C. ARAŞTIRMA DESENİ / MAKALENİN YÖNTEMİ				
1. NİCEL		2. NİTEL		3. KARMA
1. Deneysel	2. Deneysel Olmayan	3. Etkileşimli	4. Etkileşimli Olmayan	5. Karma
1. () Gerçek Deneysel 2. () Yarı Deneysel 3. () Zayıf Deneysel	1. () Betimsel tarama 2. () İlişkisel tarama 3. () Karşılaştırmalı	1. () Kültür Analizi 2. () Olgubilim 3. () Kuram Oluşturma 4. () Örnek Olay (Durum Çalışması) 5. () Eleştirel Çalışma 6. () Diğer.....	1. () Kavram Analizi 2. () Tarihsel Analiz 3. () Meta Analiz 4. () Diğer.....	1. () Açıklayıcı (Nitel / Nitel) 2. () Keşfedici (Nitel / Nitel) 3. () Çeşitleme (Nitel + Nitel)
D. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI			E. ÖRNEKLEM	
1. () Gözlem () Katılımcı () Katılımcı Olmayan 2. () Görüşme Formu () Yapılandırılmış () Yarı Yapılandırılmış () Yapılandırılmamış () Odak grup 3. () Başarı Testleri () Açık Uçlu () Çoktan Seçmeli () Diğer 4. () Tutum/Algı/Kişilik/Yetenek Testleri () Açık Uçlu () Çoktan Seçmeli () Diğer 5. () Anket/Ölçek () Açık Uçlu () Likert () Diğer 6. () Dokümanlar 7. () Alternatif değerlendirme araçları (Kavram haritası, Portfolyo vb.) 8. () Diğer (adını yazınız).....			E1. Örneklem E2. Örneklem Büyüklüğü	
1. () Okul öncesi 2. () İlköğretim 1-5 3. () İlköğretim 6-8 4. () Ortaöğretim 5. () Lisans 6. () Lisansüstü 7. () Öğretmenler 8. () Yöneticiler 9. () Veliler 10. () Öğretim elemanları 1. () 1-10 arası 2. () 11-30 arası 3. () 31-100 arası 4. () 101-300 arası 5. () 301-1000 arası 6. () 1000'den fazla				

VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİ		
NİCEL VERİ ANALİZİ		NİTEL VERİ ANALİZİ
1. Betimsel (Descriptive)	2. Kestirimsel (Inferential)	3. Nitel Analiz
4. () Frekans/Yüzde	7. () Korelasyon	14. () İçerik Analizi
5. () Ortalama-Standart Sapma	8. () t-testi	15. () Betimsel Analiz
6. () Grafikte gösterim	9. () ANOVA	16. () Diğer.....
	10.() ANCOVA	
	11.() MANOVA	
	12.() MANCOVA	
	13.() Faktör Analizi	
	14.() Regresyon	
	15.() Non-Parametrik Testler	
	16.() Diğer.....	